

Remissyttrande

Ert dnr Fi2024/01941
Vårt dnr 2025_04

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se
viktor.berg@regeringskansliet.se

Stockholm, 2025-03-11

Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi

Övergripande synpunkter

IKEM (Innovations- och kemiindustrierna) ställer sig kritisk till SOU utredningen "om ekonomiska styrmedel för en cirkulär ekonomi" och avstyrker många av de förslag som lagts fram. Samhället står inför ett paradigmskifte där cirkulär ekonomi är ett viktigt verktyg för att uppnå klimatneutralitet och ett konkurrenskraftigt välfärdssamhälle. Våra medlemsföretag vill accelerera tempot och är redan i full färd med att bidra till den nödvändiga omställningen. För att skapa de rätta förutsättningarna för företagen behövs *det styrmedel i första hand på EU nivå och inte på nationell nivå för att skapa likvärdiga konkurrensvillkor inom EU.*

IKEM anser att ytterligare ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi ska avvaktas, i väntan på implementering av ett flertal EU lagstiftningar som tagits fram för att främja cirkularitet. Några exempel på lagstiftningar och kommande policy är Ecodesignförordningen (ESPR), Förpackningsförordningen (PPWR), EU Taxonomiförordningen samt Circular Economy Act. I samband med dessa EU lagstiftningar och policy pågår det även arbete hos EU Kommissionen att ta fram ett antal produktspecifika akter och harmoniserade standarder. Det är av yttersta vikt att låta dessa lagstiftningar och initiativ genomföras innan det skapas nya styrmedel på nationell nivå.

Dock tillstryker IKEM behovet av att skapa incitament som styr bort från avfallsförbränning mot ökad materialåtervinning och att det behövs åtgärder för ökad utsortering. Dessa bör dock skapas på EU nivå.

Detaljerade synpunkter

Plastskatt

IKEM avstyrker å det starkaste förslaget om en beskattning av primär fossil plastråvara eller plastprodukter, tex plastförpackningar. IKEM vill påminna om att allt material har en klimatpåverkan vid produktion och att såväl negativa som positiva aspekter ska beaktas när ett materials klimatpåverkan undersöks.

Att införa en skatt på plastförpackningar skulle vara en direkt straffskatt mot plasten. En plastskatt kommer inte främja omställningen till en cirkulär ekonomi och hållbar plastanvändning utan i stället leda till ökad klimatpåverkan genom att andra, mindre lämpliga förpackningsmaterial kommer att användas.

Plast är ett lätt, hållbart material med goda egenskaper som kan formas till en mängd typer av skraddarsydda förpackningar med unika egenskaper. Förpackningar av plast är den förpackningstyp som ger mest skydd per mängd material. Över hälften av alla varor i

Europa är förpackade i plast, samtidigt står plasten endast för 17 procent av den totala förpackningsvikten. Plastförpackningar leder därmed till en bättre transportoptimering, lägre koldioxidutsläpp, sparad energi och minskad mängd förpackningsavfall. En skatt på plastförpackning skulle således leda till en ökad mängd förpackning avfall till följd av substitution till tyngre och mindre effektiva förpackningslösningar. Tvärtomot målsättningen i EU:s nyligen i kraft trädde förpackningsförordning, PPWR.

IKEM delar dock utredningens målsättning om att minska plastens klimatpåverkan och öka materialåtervinningen av plast. Detta bör dock ske genom andra typer av styrmedel och med särskilt fokus på insamling, sortering och ökad materialåtervinning. Detta konstaterad även i promemorian ”Reformering av avfallslagstiftningen för en mer cirkulär ekonomi” (KN2024/02249) och som innehåller väl genomtänkta och kraftfulla förslag som IKEM stödjer fullt ut.

Vidare bör det påminnas om att den nya förpackningsförordning kommer innebära att alla plastförpackningar som sätts på marknaden 2030 kommer vara återvinningsbara och designade för återvinning samt även innehålla en lagstadgad del återvunnet material. Dessutom kommer onödiga förpackningar vara förbjudna och obligatorisk minimering av förpackningarnas storlek införd. Att stapla ytterligare styrmedel för plastförpackningar, utöver kraven i förpackningsförordningen, riskerar att bli kontraproduktivt och snarare stjälpa plastindustrins omställning mot en cirkulär ekonomi än vara den katalysator som ett bra styrmedel ska vara.

CBAM

En eventuell inkludering av plasttillverkning i CBAM måste även utökas till nedströms plastprodukter. Att enkom inkludera plastråvaran skulle kraftigt reducera den europeiska plastbearbetande industrins konkurrenskraft. Produkter, tillverkade av plastbearbetare utanför EU, av plastråvara som ej omfattats av CBAM skulle konkurrera ut såväl svenska som europeisk bearbetare. Detta utan att det medför någon klimatnytta eftersom samma produkter enbart skulle importeras till EU. Därmed skulle europeiska plastbearbetare och den europeiska och svenska plaståtervinningsindustrin förlora sina kunder med minskade volymer och konkurser som följd. En utökning av CBAM till att inkludera plast och plastprodukter kan inte genomföras utan en ordentlig konsekvensanalys.

Kvotplikter

IKEM ser att kvotplikter på återvunnen plast kan vara ett effektivt verktyg för att öka efterfrågan på plast och öka materialåtervinningen av plast. Kvotplikter bör alltid sättas på en EU-nivå och på specifika produktkategorier. Vidare bör kvotplikterna vara väl avvägda där såväl tillgång till återvunnet material, teknisk möjlighet och klimatnytta noggrant analyserats.

Plaståtervinningsindustrin i såväl Sverige som Europa kämpar idag med vikande efterfrågan och lönsamhet på grund av orättvisa konkurrensvillkor från utomeuropeiska återvinnare. Stora mängder utomeuropeisk återvunnen plast, där det ibland även kan ifrågasättas om det faktiskt är återvunnet, importeras idag till EU. För att införda kvotplikter ska få önskad effekt på svensk plaståtervinning måste återvinningsindustrin konkurrenskraft tas med i beaktning. Det är av yttersta vikt att konkurrensen sker på lika villkor.

Avfall – incitament för en ökad materialåtervinning

IKEM tillstyrker förslaget om att skapa incitament som styr bort från avfallsförbränning mot ökad materialåtervinning. I avfallet finns en oumbärlig råvara för många av IKEM:s medlemsföretag. Råvaran är kolatomerna som är byggstenar till framtida produkter. Vår industri har genom sin färdplan inom ramen för Fossilfritt Sverige ett mål att byta ut 80% sin primära fossila råvara till 2045. Det är ett ambitiöst mål. Om det ska infrias behöver den primära fossila råvaran ersättas med bland annat återvunnet avfall. En avgörande åtgärd är därför att reformera hel avfallssystemet för att främja användningen av fossila

råvaror. Uttjänta material och produkter ska i första hand räknas som råvara och en resurs och inte gå direkt till avfallsförbränning.

IKEM stödjer vidare kommitténs bedömning att det behövs åtgärder för att öka utsorteringen av vissa avfallsfraktioner. IKEM menar att ökad sortering, så nära källan som möjligt, är en förutsättning för en ökad materialåtervinning. Allt för mycket materialåtervinningsbart avfall hamnar idag i fraktioner för energiutvinning. Genom att ställa krav på utsortering av bland annat plast skapas förutsättningar för en avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin. Det faktum att inte ens hälften av Sveriges kommuner idag har separat insamling av så kallad kommunplatt visar tydligt att dagens lagstiftning är för svag på området. Det måste dock påpekas att denna åtgärd inte ensamt säkerställer en hög materialåtervinningsgrad utan är beroende av att förslag om ytterligare sortering samt operativ tillsyn som framförts i promemorian om "Reformering av avfallslagstiftningen för en mer cirkulär ekonomi" (KN2024/02249) genomförs.

Övrigt

IKEM instämmer med Svenskt Näringslivs remissyttrande och har i det här remissvaret framfört synpunkter på utredningens förslag som är av särskild vikt för våra medlemsföretag.

IKEM - Innovations- och kemiindustrierna

IKEM - Innovations- och kemiindustrierna i Sverige är en bransch- och arbetsgivarorganisation som företräder 1250 svenska och utlandsägda företag med cirka 70 000 medarbetare. Vi företräder företag inom ett flertal branscher bland annat kemi-, plast-, läkemedels och återvinningsindustrin. Många av dessa företag är små- och medelstora företag.

Företagen arbetar med kemi i vid bemärkelse och står för en fjärdedel av industrins exportvärde och för en femtedel av industrins förädlingsvärde. Våra medlemsföretag producerar bland annat viktiga insatsvaror som är nödvändiga i princip alla förädlingskedjor. Våra företags förmåga att bidra till sina kunders omställning en förutsättning för en lyckad omställning av samhället i stort. Företagen är utpräglat exportorienterade och utsatta för internationell konkurrens. En nyckel till framgång är global konkurrenskraft. Lika spelregler för industrin såväl inom som utanför Europa är en viktig förutsättning både för långsiktig tillväxt och omställning inom industrin.

Stockholm 11 mars för IKEM,

Henrik Oxfall, Ansvarig Plastfrågor

Pernilla Åhrlin, Klimat- och miljöpolicyansvarig